

Pöytäkirja Kansansivistysopillisen Yhdistyksen perustavasta kokouksesta, joka pidettiin Elannon hallintoneuvoston huoneistossa joulukuun 7 päivänä 1940 alkaen klo 14.

Puheenjohtaja^{uu} toimi kansanopistonjohtaja Erkki Paavolainen ja pöytäkirjan kirjoitti allekirjoittanut Arvi Hautamäki.

Kokouksen osanottajina olivat: kansanopistonjohtaja Aarne Aulanko, maisteri Aarne Eskola, tohtori Urpo Harva, opettaja Arvi Hautamäki, kouluneuvos V.J. Holma, maisteri Heikki Hosia, maisteri Arvo Inkilä, maisteri Helle Kannila, kanslianeuvos Niilo Liakka, kouluneuvos Yrjö Länsiluoto, toimittaja Ernst Lähde, toimittaja Paavo Montonen, maisteri R.H.Oittinen, kansanopistonjohtaja Ilmari Paavola, kansanopistonjohtaja Erkki Paavolainen, maisteri Pekka Railo, tohtori Uno Saarnio, maisteri Helli Suominen, maisteri Onni Tolvanen, maisteri Viljo Turunen, maisteri G. von Weissenberg ja työväenopistonjohtaja T.I.Vuorenrinne.

1 §.

Kokouksen avasi työväenopistonjohtaja T.I.Vuorenrinne lausuen seuraavaa:

"Olemme eilen jälleen viettäneet itsenäisyyden päivää, olemme viettäneet sitä raskaiden kokemustemme jälkeen kansallisen yhteisyyden ja tulevaisuudenuskon päivänä.

Myöskin me, kansansivistystyöki, tahdomme olla mukana näitä suuria ajatuksia korostettaessa ja niille edelleen välitöntä pohjaa luomassa, haluamme olla samaan tapaan kuin silloin kun vuosien kuluessa luotiin se luja, ehyt seinä, johon vieraan valloittajan aseet viime talvena murtuivat. Tämäkin vaatimaton tilaisuus kokee omalta osaltaan palvelua samaa yhteisen ystävämme lujittamistyötä.

Mutta onpa meillä aivan käytännöllinenkin tarkoitus kokoontua juuri nyt: kansansivistysopillisen yhdistyksen perustaminen, tarkoitus, joka on kutsukirjeessä arvoisille läsnäolijoille sanottu.

Tämäntapaisesta yhtymästä on kansansivistysasioita harrastavien piireissä puhuttu jo pitemmän aikaa. Ajatus puhkesi teoksi viime marraskuun 13 päivänä, jolloin tämänpäiväisen kutsun allekirjoittajat kokoontuivat siitä allekirjoittaneen alustavan puheenvuoron pohjalla Helsingin Työväenopiston opettajahuoneeseen neuvottelemaan. Tällöin kannatettiin aivan yksimielisesti mainitunlaisen yhdistyksen aikaansaamista. Samalla päätettiin, että perustava kokous pidetään juuri tänä päivänä.

Yhdistyksen sääntöehdotusta laatimaan ja perustavaa kokousta valmistelemaan valittiin viisihenkinen toimikunta, johon tulivat kanslianeuvos Niilo Liakka, kansanopistonjohtaja Erkki Paavolainen, opettaja Arvi Hautamäki, maisteri R.H.Oittinen ja allekirjoittanut

kokoonkutsujana. Tämä toimikunta kokoontui eduskuntatalossa marras-
kuun 29 päivänä ja hyväksyi silloin sen sääntöehdotuksen, joka on
jaettu kokouksen jäsenille ja joka on tehty saadun ohjeen mukaisesti
mahdollisimman lyhyeksi ja yksinkertaiseksi.

Siinä tämän kokouksen tarkoitus, siinä myös ne alustavat
toimenpiteet, jotka tähän mennessä on suoritettu.

Lausun teidät kaikki kutsujien puolesta alkavaan kokoukseen
me tervetulleiksi kiittäen samalla teitä siitä, että olette näin
runsaslukuisasti lähettämäämme kutsua noudattaneet."

Tämän jälkeen valittiin kokouksen puheenjohtajaksi kansan-
opistonjohtaja Erkki Paavolainen, sihteeriksi opettaja Arvi Hautema-
ki sekä pöytäkirjantarkastajiksi kanslianeuvos Niilo Liakka ja mais-
teri R.H.Oittinen.

2 §.

Johtaja T.I.Vuorenrinne esitti seuraavan alustuksen kansan-
sivistysopillisen yhdistyksen perustamisesta:

"Elämme parhaillaan vihan ja valheen, väkivallan ja vääryy-
den aikaa, aikaa, jolloin tämä "sivistynyt" vuosisata on päästänyt
Neanderthalin ihmisen valloilleen murskaamaan - ei tosin kivinuijal-
leaan, vaan älyn ja tekniikan hiemoimmin aseina kaikkia niitä arvoja,
joita me olemme oppineet pitämään inhimillisen kulttuurin ihailuim-
pina, ylpeimpinä saavutuksina. Tämä la bete humaine, ihmispeto -
jota Emile Zola samannimisessä romaanissaan v. 1890 niin järkyttävän
vedoin kuvaa ja joka iskee raatelevat hampaansa kansasta kansaan,
yhtä hyvin syyllisiin kuin syyttömiinkin - seä ikäänkuin vertausku-
vallisenkin täyttymyksensä siinä, että ihminen on pakotettu, tuhan-
sia vuosia sitten eläneen alkuolentonsa mukaisesti, painumaan takai-
sin kallioluoliinsa ja maanlaisiin käytäviinsä. Ja miksi? Säilyttääk-
seen edes vaivaisen henkensä silloin, kun ihmisnerouden luomat, hoh-
tavat teräslinnut ilmestyvät hänen yläpuolelleen kylvääkseen n.s.
kohteisiin, mutta todellisuudessa kaikkialle - säästämättä edes ju-
malanpuistoja, temppeleitä, sairaaloita ja taiteellisia muistomerk-
kejä - kauhua, kuolemaa ja hävitystä.

Tämä on murheellinen, suorastaan tärisyttävä kuva. Lohdul-
lista on vain se, ettei ihmishenkeä sittenkään pystytä edes hetkek-
sikään kokonaan salpamaan. Sodanmelskeissäkin se pyrkii kaikesta
huolimatta tietoon ja totuuteen. Ei Arkhimedes, joka Syrakusan pii-
rityksen aikana piirteli puutarhassaan kaikessa rauhassa ympyröi-
tään ja joka kuoleman uhallakin huusi roomalaiselle sotilaalle "Älä
riko ympyröitäni", ole ainoa. Niin on ollut aina ja tulee olemaan.
Niin on myös nykyaikana. Ihmishenki toimii ja pyrkii saavutuksiin.
Esimerkkejä tästä ei puutu.

Sotien merkitystä ei saateta kuitenkaan kokonaan kieltää.
Niihin voidaan soveltaa tuota vanhaa, tavallaan kulunutta ajatusta:
ei niin pahaa, ettei jotain hyvääkin. Sodat vaikuttavat kuin rajua
ukkosilma. Ne imevät liiallisen sähkön ja puhdistavat ilmaa. Niitä

seuraa tosin hetkellinen lamaanus ja pysähdys. Mutta pian alkaa entistä virkeämpi Henkinen elämä. Kestetty vainonaika ja koetut onnettomuudet kääntävät ihmisten katseet sisäänpäin. Seuraa Umwertung^{ng} aller Werte, kaikkien arvojen uudestaan arviointi.

On monesti käynyt juuri niin, että niissä maissa, jotka ovat joutuneet tallatuiksi, versoaa henkinen elämä, joka ei suuntaudu niin paljon ulospäin ja laajuuteen kuin sisäänpäin ja syvyyteen. Tästä on ennen kaikkea 1800-luvun Tanska selvimpänä osoituksena. Eivätkö Grundtvigin kasvatusaatteet tavanneet hyötyisimmän maaperänsä siinä Tanskassa, joka selvisi kunnialla, joskin raadeltuna ja vertavuotavana, Preussin julmasta maahanhyökkäyksestä.

Myös Suomi joutui suosi sitten vihamielisen suurvallan hyökkäyksen kohteeksi. Kansamme suoriutui pystyssäpäin tuosta taistelusta, johon se pakotettiin. Me säilytimme vapautemme ja riippumattomuutemme, mikä on paljon nykyisenä aineellisen voiman ja oikeudettomuuden aikana, jolloin suuretkin valtiot ovat hävinneet maailman kartalta.

Sanoin äsken, että sota saattaa merkitä ilman puhdistumista. Sitä se merkitsi ainakin meillä. Se epäluuloisuuden, jopa joskus vihamielisyysdenkin henki, joka jäyti kansalaisten ja kansalaisryhmien välisiä suhteita, hävisi sitä mukaa, kuin ulkopoliittinen uhka lisääntyi. Ja kun sitten teräsmyrky meidät kohtasi, tapasi se tällä niemellä yksimielisen, yhtenäisen kansan.

Minun ei tarvitse tässä seurassa todistaa, että suoritetulla vapaalla kansansivistystyöllä kansasielumme yhteenvalautumisessa on ollut oma merkityksensä. Me saatamme vain ilolla todeta sen, että tämä tunnustetaan niinkään julkisten valtojen taholla ja ennen kaikkea, että se tunnustetaan myös maamme inhimillisen tietämyksen korkeimmalla paikalla. Sanoihan Helsingin Yliopiston rehtori tämän lukuvuoden avajaispuheessaan, "että yleinen valistustason nousu ja siihen perustuva kansallisen tietoisuuden lujittuminen on ollut puolustustahtoisien isänmaanrakkautemme pohjimmaisena perusteena." Lisäksi hän antoi aivan erityisen tunnustuksen sille itsealoitteiselle sivistystyölle, jota maamme työväki omassa piirissään on suorittanut ja edelleen suorittaa.

Yliopiston rehtori korosti edelleen, että "tärkein aatteellinen toimi, joka tällä hetkellä pyytää palveluksia, on työ kansamme yksimielisyyden säilyttämiseksi." Allekirjoitamme tämän ajatuksen varauksetta ja vielä enemmän: vapaa kansansivistystyö tahtoo olla mukana lujittamassa eri yksilöiden ja yhteiskuntapiirien yhteis- ja vastuuntuntoa. Jo tämä ensiarvoinen asia vaatii, että meidän, jotka työskentelemme välittömästi tällä alalla, on liitettävä entistä kiinteämmin yhteen tukeaksemme toisiamme ja rikastuttaaksemme itseämme niillä kokemuksilla, joita naapurisaroilla on saavutettu. Näin me laajennamme mahdollisuuksiamme siinä, mitä me saatamme aikaansaada erityisesti kansamme yksimielisyydestä edelleen säilyttämiseksi ja voimistamiseksi.

Tämä on yksi puoli. On sitten vielä toinen, jota pitäisin meidän kanneltamme melkein tärkeämpänä. Tarkoitan sitä kansansivistystyön syvyysluotausta, johon meidän nyt olisi ryhdyttävä. Sillä juuri siitä riippuu lähinnä myös se, kuinka lujalla pohjalla kansamme yhteistuntokin lepää.

Siinä näkökohtia, jotka ovat tällä hetkellä meidän tahollamme yhteisen neuvonpidon arvoisia. Ei ihme, että vapaan kansansivistystyöntekijäin keskuudessa on alettu kaivata nimenomaan viime-talvisten kovien kokemusten jälkeen yhtymää, jossa pohdittaisiin - Zach. Castrénin vv. 1929-33 ohjaaman yliopistokerhon tapaan - tämän alan eri kysymyksiä ja joka muutenkin toimisi vapaan kansansivistystoimen kaikkien haarojen yhteisenä henkisenä keskuksena. Asia onkin nyt joutunut siihen vaiheeseen, että me olemme täällä keskustelemassa siitä, onko tuollainen yhtymä perustettava ja minkälaiseksi se on rakenteeltaan ja pyrkimykseltään tehtävä.

On lausuttu ajatuksia siitä, olisiko tämä yhtymä järjestettävä, jos sen perustamisesta tosi tulisi, jonkinlaisen keskustelukerhon, vapaan yhdistyksen tai jäsenistöltään rajoitetun, tieteellisluontoisen yhdistyksen muotoiseksi.

Olen sitä mieltä, että me kaipaamme tällähaavaa lähinnä yhdistystä, jossa pohdittaisiin kansansivistysteoreettisia kysymyksiä, mutta jonka ulkopuolelle jäisivät puhtaat kansansivistyspoliittiset kysymykset. Tarkoitan tällä: yhdistyksen tehtävänä ei olisi johtaa maamme kansansivistystyötä, mistä johtuen sen sisäpuolella eivät myöskään mitkään suuntataistelut, jos niitä joskus ilmenisikin tulisi kysymykseen. Kaikkien aatteellisten ja käytännöllisten spesiaalikysymysten olisi jäätävä, kuten näihinkin asti on ollut laita, eri kansansivistysjärjestöjen omissa henkisissä ilmapiireissään ratkaistavaksi. Tämä jo selvittää, että yhdistyksen jäsenet edustaisivat vain itseään eikä niitä järjestöjä, joihin he kuuluvat.

Ajatukseni on, että meidän olisi saatava aikaan kansansivistysopillinen yhdistys kasvatustieteellisen yhdistyksen, kansantaloudellisen yhdistyksen ja muiden samankaltaisten yhdistysten tapaan, tarkoin: sen ei olisi tyydyttävä vain kokouksiin, niissä pidettyihin esitelmiin ja käytyihin keskusteluihin, vaan sen olisi samalla julkaisutoiminnallaan edistettävä kansansivistyksellistä tieteenomaista tutkimustyötä.

Jonkinlaiseksi lähtökohdaksi tätä tärkeätä päämäärää silmälläpitäen voisi ajatella sitä, että suunnitellun yhdistyksen kokousten alustusten pitäisi olla painatuskelpoisia, mikä seikka omalta osaltaan takaisi myös niitä seuraavien keskustelujen oikean, asiallisen tason. Alustukset saatettaisiin sitten julkaista - riippuen kulloinkin niiden sisällöstä - Kansanopistossa, Kansanvalistus- ja Kirjastolehdestä, Työläisopiskelijassa tai Työväenopistossa, alustukset, joista voitaisiin ottaa eripainokset ja jotka saatettaisiin koota myöhemmin yhteen nidokseen.

Vastaisuudessa saatettaisiin muillakin tavoin, ehkäpä

pitäisin
kansansivis-
Sillä
le kansam-
än tahol-
kansan-
aen viime-
aisiin
paan -
kansan-
uksena.
tällä
ja minkä-
järjes-
keskus-
sun, tie-
lähinnä
kysymyk-
styspoliit-
si olisi
puolella
ilmenisikin
sten spe-
llut laita,
issään rat-
edustaisi-
t.
kansan-
kansanta-
sten ta-
iissä pi-
a olisi
ellistä
äärää sil-
yksen ko-
eikke omal-
ikean, a-
a - riip-
anvalis-
nopistos-
otka saa-
ehkäpä

ryhtymällä julkaisemaan, mikäli olosuhteet sen sallivat, erikoista vuosikirjaa tieteellis-pohjaisen kansansivistysharrastuksen herättämiseksi.

Toivon, että esittämäni ajatukset aiheuttaisivat sentapaisen keskustelun, joka johtaisi kansansivistysopillisen yhdistyksen perustamiseen."

Alustusta seuranneessa keskustelussa pidettiin yhdistyksen perustamista erittäin suotavana ja keskustelun päätyttyä päätettiin yksimielisesti perustaa Kansansivistysopillinen Yhdistys.

3 §.

Kokoukselle jätetyn sääntöehdotuksen tarkoitusta ja järjestysmuotoa koskevat pykälät hyväksyttiin ja valittavan johtokunnan tehtäväksi annettiin sääntöehdotuksen tarkistaminen kokouksen lausumien ohjeiden mukaan, minkä jälkeen säännöt vielä esitetään yhdistyksen seuraavalle kokoukselle lopullisesti hyväksyttäväksi.

4 §.

Yhdistyksen esimieheksi valittiin työväenopistonjohtaja T.I.Vuorenrinne, varaesimieheksi kanslianeuvos Niilo Liakka sekä muiksi jäseniksi kouluneuvos Yrjö Länsiluoto, kansanopistonjohtaja Erkki Paavolainen ja opettaja Arvi Hautamäki.

Tilientarkastajiksi valittiin kansanopistonjohtaja A.Aulanko ja toimittaja Ernst Lähde sekä varalle maisteri Pekka Railo ja maisteri Viljo Turunen.

Yhdistyksen esimies T.I.Vuorenrinne kiitti hänen osakseen tulleesta luottamuksesta ja kokouksen puheenjohtaja Paavolainen kiitti kokouksen osanottajia osoitetusta harrastuksesta ja julisti kokouksen päättyneeksi.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Erkki Paavolainen

Arvi Hautamäki

Olemme tarkistaneet edelläolevan pöytäkirjan ja havainneet sen kokouksen memon ja siellä tehtyjen päätösten kanssa yhtäpitäviksi.

Helsingissä, joulukuun 15 päivänä 1940.

Niilo Liakka

R. H. Aittinen

R. H. Aittinen

Kansansivistysopillisen Yhdistyksen perustavan kokouksen
osanottajat

nimi

Niila Liakka	maist.	Museokatu 18
Onni Tolvanen	maist.	Museokatu 18
Helle Kannila	maist.	Tempelikatu 12
Uuno Saarnio	toht. kirjastonhoit.	Töölönkatu 32 B 21
Ernst Lähde	toimittaja	Topeliuksenkatu 25 B 25
Aarne Eskola	maist.	Kuutamotie 23, Käpylä
R.H. Oittinen	maist.	Töölänkatu 54 A 6
Viljo Z Turunen	maist.	Hietaniemenkatu 19 A 15
Guy Weissenberg	maist.	Rahapajankatu 3 C 21
Arvi Hautamäki	opett.	Hauhontie 8 as 46
T.I. Wuorenrinne	maist.	Linnankoskenkatu 11 A
Paavo Montonen	toimitt.	Lönnrotinkatu 45 A 17
Arvo Inkilä	maist.	Vänrikki Stoolinkatu 10 B
Pekka Railo	maist.	Maneesikatu 2 a B 21
Helli Suominen	maist.	Linnankoskenkatu 13
Aarne Aulanko	kansanop.joht.	Kuurila
V.J. Holma	kouluneuvos	Munkkiniemi Lehtisaarentie 5 puh. 81211
Heikki Hosia	maist.	P.Hesperiankatu 21 A 21
Yrjö Länsiluoto	kouluneuvos	Töölöntorinkatu 11 A 21
Ilmari Paavola	kansanop.joht.	Järvenpää
Urpo Harva	tohtori	Linnankoskenkatu 15 A 7
Erkki Paavolainen	maist.	Mechelininkatu 21 A

Jäseniksi kutsutut, jotka eivät saapuneet:

Voionmaa, Väinö	prof.	Huvilakatu 2
Kilpeläinen, Yrjö	maist.	
Salmela, Alfred	kouluneuvos	Ilmarinkatu 4 B
Laurila, K.S.	prof.	Museokatu 5 B
Salomaa, J.E.	prof.	Turku
Kilpi, S-K	maist.	Siltasaarenkatu 6
Varis H.	tri	YK
Ruutu, Yrjö	tri	YK
Karttunen, M.O.	maist.	Järvenpää
Sirenius, Sigfried	maist.	Kalliola, Helsinki
Huuskonen, Aarne	maist.	Albertinkatu 44 B
Inhala, S.A.	maist.	Riihimäen kansalaisop.
Lauha, Aarre	tri	Meritullinkatu 22 B
Saarialho, Kaarlo	koulun.	Ruusalankatu 14 B
Moilanen, Kaapo	kansaned.	eduskunta
Valavaara, Oiva	järjestäjä	
Keto, J.V.	kaup.joht.	
Sorainen, Kalle	fil.tri	Albertinkatu 19 B
Karpio, Vihtori	toimittaja	Annakatu 29
Kojonen, Edla	johtajatar	kansanopisto, Lahti
Lahtinen, Yrjö	opettaja	